

Ind- og Udvandring til og fra Danmark

1820—82. *)

Dr. Will. Seharling.

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/nto/nto_nrk-PDF/nto_nrk_0001_96927.pdf

pdf genereret den : 24-1-2006

Ind- og Udvandring til og fra Danmark
1820—82. *)

Af

Dr. Will. Scharling.

Medens der i de senere Aar, efter at der ved Lov af 1. Maj 1868 var bleven etableret en Kontrol med Udvandrerne Befordring, er tilvejebragt statistiske Oplysninger, dog kun af temmelig summarisk Art, om Udvandringen fra Danmark, foreligger der endnu ikke nogensomhelst direkte Oplysning om Indvandringerne hertil fra Udlandet. Oplysninger herom saa vel som om Udvandringerne før 1869 kunne saaledes kun indirekte bringes tilveje, for saa vidt som der af de øvrige Oplysninger om Befolkningsforholdene kan udtrages visse Slutninger. For saa vidt saadanne kunne udledes af den Forskjel, som der viser sig imellem Befolkningens Tilvæxt fra Folketælling til Folketælling og den Tilvæxt, der vilde være Resultatet af Fødslerne Overskud over Dødsfald, maa det imidlertid erindres, at man herved kun faar oplyst, hvor meget Indvandringen har oversteg Udvandringen eller omvendt, men ikke de abso-

*) Fragment af »Danmarks Statistik«, I, Andet Afsnit: Befolkningsstatistik.

Ind- og Udvandring til og fra Danmark
1820—82. *)

Af

Dr. Will. Scharling.

Medens der i de senere Aar, efter at der ved Lov af 1. Maj 1868 var bleven etableret en Kontrol med Udvandrerne Befordring, er tilvejebragt statistiske Oplysninger, dog kun af temmelig summarisk Art, om Udvandringen fra Danmark, foreligger der endnu ikke nogensomhelst direkte Oplysning om Indvandringerne hertil fra Udlandet. Oplysninger herom saa vel som om Udvandringerne før 1869 kunne saaledes kun indirekte bringes tilveje, for saa vidt som der af de øvrige Oplysninger om Befolkningsforholdene kan udtrages visse Slutninger. For saa vidt saadanne kunne udledes af den Forskjel, som der viser sig imellem Befolkningens Tilvæxt fra Folketælling til Folketælling og den Tilvæxt, der vilde være Resultatet af Fødslerne Overskud over Dødsfald, maa det imidlertid erindres, at man herved kun faar oplyst, hvor meget Indvandringen har oversteg Udvandringen eller omvendt, men ikke de abso-

*) Fragment af »Danmarks Statistik«, I, Andet Afsnit: Befolkningsstatistik.

lute Tal for hver især. Derimod indeholdes i de siden 1850 tilvejebragte Oplysninger om Befolkningens Fødesteder nogen Hjælp til at bedømme Indvandringens Betydning, skjøndt dens virkelige Omfang heller ikke herved oplyses. Og for Udvandringens Vedkommende kan et Supplement til vore egne højst mangelfulde Data findes i de fra de nordamerikanske Fristater foreliggende Opgjørelser over Indvandringen til dem; men det maa herved erindres, at Udvandringen til Amerika, der i de senere Aar spiller Hovedrollen, netop i tidligere Tider var af underordnet Betydning og saaledes kun angiver en enkelt Del af den samlede Udvandring til Udlandet.

Alt, hvad der herefter kan oplyses om Ind- og Udvandring før 1869, er da Følgende: *Fra 1801—40* tiltog Befolkningen i Kongerigets daværende Territorium ved Fødslernes Overskud over Dødsfald med 356,376, medens der fra Tællingen af 1. Febr. 1801 til den af 1. Febr. 1840 viste sig en Tilvæxt af 357,347; Forskjellen — et Overskud af 971 Personer, der altsaa skulde være Resultatet af Indvandringens Overvægt over Udvandringen — er i Forhold til den lange Aarrække aldeles forsvindende. *Fra 1840—60* var Fødselsoverskudet ialt 309,760, medens Befolkningen ifølge Tællingerne voxede med 317,524; i disse 20 Aar skulde altsaa Indvandringen have givet et Overskud af 7,764 over Udvandringen. I det Enkelte fordeler dette Overskud sig saaledes (Tællingen i 1850 maa her forbigaaes paa Grund af dens Mangler):

	Ialt
1840—45:	473
1845—55:	÷ 410
1855—60:	17,710

Det ses saaledes, at i Aarhundredets første Halvdel — og lige til 1855 — have Ind- og Udvandringer paa det Nærmeste balanceret, idet Befolkningen i disse 54 Aar kun er voxet med 1034 Personer (i aarligt Gjennemsnit kun 20 Personer) mere, end Overskudet af Fødte over Døde i samme Tid har udgjort. Desuagtet har der ganske sikkert fundet baade Ind- og Udvandringer Sted; men der er al Grund til at antage, at begge Dele ikke have haft noget særdeles betydeligt Omfang. Paa den ene Side vides det, at der i Tidsrummet 1820—50 til de amerikanske Fristater er indvandret ca. 1700 Danske; paa den anden Side blev det i 1850 oplyst, at 2,1 pCt. af den daværende Befolkning eller 29,261 Personer vare fødte udenfor Kongerigets Grændser; disse maa altsaa i Tiden før 1850 være indvandrede her til Landet. At denne Indvandring har strakt sig over et længere Tidsrum, tør ubetinget antages; men det er selvfølgelig umuligt at sige, paa hvor mange Aar den fordeler sig, saa vel som, hvor mange der yderligere ere indvandrede i Tidsrummet 1801—50, men døde før 1850 — eller atter hjemvendte, i hvilket Fald de jo baade tælle som Indvandrede og Udvandrede. Af det hele Antal vare imidlertid ikke mindre end 16,578 fødte i Bilandene samt de da til det danske Monarchi hørende Hertugdømmer Sønderjylland, Holstein og Lauenburg, og det tør vel antages, at omvendt en ikke ringe Del af det omtrent lige saa store Antal Udvandrede have taget Bopæl i disse Landsdele, der ere forblevne under den danske Konges Scepter. Der er saa meget mere Grund til at antage dette, som af nævnte Tal ikke mindre end 12,388 vare fødte i Sønderjylland; da atter ikke mindre

end næsten 5000 af dem (4994) havde taget Ophold i de sydligste, umiddelbart op til Sønderjylland grændsende, Distrikter af Jylland, synes der særlig for denne $\frac{1}{6}$ af de Indvandrede Vedkommende kun at have været Tale om en Omflytning af samme Art, som i stort Omfang foregaar indenfor selve Landet, ja, indenfor hver enkelt Landsdels Grændser. Af de øvrige Indvandrede vare

7879 fødte i Sverige og Norge,
 3995 — i Tydskland,
 1169 — i andre fremmede Lande

i Alt 13,043 Udlændinge,

hvorved endnu maa erindres, at i alt Fald en Del af de i Norge fødte Personer kunde være kommen her til Landet paa en Tid, da Norge endnu var en Del af det danske Monarki, i hvilken Henseende det fortjener at fremhæves, at en forholdsvis betydelig Del (3492) tilhørte Aldersklasserne over 40 Aar, og at atter særlig Aldersklassen over 60 Aar var uforholdsmæssigt stærkt repræsenteret (1646), hvilket faar saa meget større Betydning, som den overvejende Del af de svenske Indvandrere vare Tjenestekarle og -Piger, der altsaa tilhørte yngre Aldersklasser. Muligt er det endog, at Adskillige af de »i Norge Fødte« i Virkeligheden vare af dansk Herkomst. nemlig Børn af danske Embedsmænd, som havde været ansatte i Norge.

Selv om det nu erindres, at Antallet af Indvandrede maaske vilde have vist sig større i et andet Aar end netop i Krigsaaret 1850, da vel adskillige Tydskere havde forladt Kongeriget, vil det dog af det Anførte fremgaa, at der er al Grund til at antage, at den —

-- hinanden opvejende --- Ind- og Udvandring i Aarhundredets første Halvdel for den langt overvejende Del kun var en Omflytning imellem Grændsedistrikter eller imellem Lande, der udgjorde Dele af samme Monarchi. Den virkelige Udvandring har da i hele dette Tidsrum været særdeles ringe — hvorpaa da ogsaa en gjennemsnitlig aarlig Udvandring til Amerika af knap 60 Personer tyder.

At der i *Tiaaret 1845—55* fandt en lidt større Udvandring end Indvandring Sted, forklares let dels af, at et større Antal Danske efter Krigens Tilendebriugelse i 1850 fandt Anbringelse i Hertugdømmerne, særligt Sønderjylland, dels derved, at der i Aaret 1854 indvandrede henved 700 Danske*) til de amerikanske Fristater.

I *Femaaret 1855—60* derimod tiltog Antallet af Indvandrede betydeligt, idet Tællingen i 1860 udviste 7704 Personer flere, end der efter Fødselsoverskudet i 1854—59 skulde være. At denne Indvandring — som altsaa i Virkeligheden har været saa meget større, som den desforuden har dækket den i disse Aar stedfundne Udvandring, der alene til Amerika bortførte henved 2500 Personer*) — for den langt overvejende Del er kommen fra Hertugdømmerne, gjøres sandsynligt derved, at der omvendt i disse fandtes henved 20,000 Personer færre, end der efter Fødselsoverskudet skulde have været. Imidlertid er der utvivlsomt i dette Femaar ogsaa kommet nogen Indvandring fra Sverige; dog synes denne

*) At der under Betegnelsen »Danske« i dette Tidsrum ogsaa er bleven indbefattet endel Udvandrere fra Hertugdømmerne, er vel ikke umuligt.

Indvandring først at have antaget noget større Dimensioner i de følgende Aar.

Fra 1860 forandrer Forholdet sig: Udvandringerne tiltage nu saaledes, at de ikke ubetydeligt overstige Indvandringerne. I *Tiaaret 1860—70* var Tilvæksten 9644 mindre end Fødselsoverskudet og i *Tiaaret 1870—80* endog 39,530. For førstnævnte Tiaars Vedkommende maa dog erindres, at den stedfundne Forandring i Tællemaaden, hvorved de midlertidigt Fraværende ikke længer taltes med, kan have medført, at Folketallet i 1870 viste sig noget mindre, end det vilde have gjort, om man havde fulgt de samme Regler som i 1860. Paa den anden Side maa det ogsaa erindres, at nu selv Rejsende, der kun ganske midlertidigt opholde sig her, tælles med, naar de tilfældigvis opholde sig her paa Tællingsdagen. Imidlertid udvise de amerikanske Indvandningslister en Udvandring fra Danmark i dette Tiaar af næsten det Dobbelte af det savnede Antal, nemlig henved 18,000 Personer; alene denne Udvandring forudsætter da, naar man holder sig til den ovenanførte Differents imellem Fødselsoverskud og virkelig Tilvæxt af henved 10,000, en Indvandring af 8 à 9000 Personer — altsaa lige saa stor som i det foregaaende Tiaar; men da der jo maa regnes paa nogen Udvandring ud over den til Amerika — navnlig af Tydskere under og efter Krigen i 1864 —, maa de Indvandrede Tal snarest forudsættes endnu større. Herpaa tyder ogsaa den Omstændighed, at Antallet af de udenfor Danmark Fødte ved Tællingen i 1870 viste sig at være ca. 52,800 eller ca. 23,200 større end ved Tællingen i 1850 — hvad der jo godtgjør, at mindst det sidstnævnte Antal maa være indvandret i 1850—70, da vel adskillige af de

Indvandrede i samme Tidsrum ere døde — i alt Fald af de før 1850 Indvandrede. Da der altsaa fra 1850—70 var en Tilvæxt, som var 2370 mindre, end den efter Fødselsoverskudet skulde være, og da i samme Tidsrum dog maa være indvandret mindst henved 24,000 Personer, maa altsaa ca. 26,000 Personer være udvandrede i disse 20 Aar, hvoraf vel mindst 20,000 maa komme paa Tiaaret 1860—70.

For *Tiaaret 1870—80* endelig foreligger der virkelige statistiske Data vedrørende Udvandringen; men disse angaa kun de Personer, der ere befordrede til fremmede Verdensdele ved autoriserede Udvandringsagenter i Henhold til Lov 1. Maj 1868 samt de Mormoner, der i 1873—79 ere afrejste i samlede Selskaber fra Kjøbenhavn til England for derfra at befordres til Amerika. Antallet af Udvandrede, der herved ere konstaterede, udgjør ca. 39,400 Personer; men det samlede Tal af Udvandrede maa antages at have været større, thi der savnedes ved Tællingen som anført netop kun dette Antal, uagtet der ogsaa maa være indvandret endel Personer. Fra Sverige opgives det saaledes, at der i 1870—79 er udvandret ikke mindre end 17,766 Personer til Danmark; dog maa det maaske antages, at en Del af disse atter ere udvandrede herfra*), eventuelt vendte tilbage til Sverige. De Indvandrede's virkelige Antal kan vel ikke bestemt konstateres; men da der i

*) Antallet af de svenske Udvandrere, som 1870—79 ere befordrede over Kjøbenhavn, svarer paa det Nærmeste til det anførte Tal af Svenske, der ere udvandrede til Danmark. Det maa dog utvivlsomt antages, at de Personer, der ligefrem udvandrede til Amerika over Kjøbenhavn, i Sverige opføres som udvandrede til Amerika, ikke til Danmark.

1880 fandtes 63,449 Personer, der vare fødte udenfor Danmark, eller ca. 10,600 flere end i 1870, maa mindst det sidstnævnte Antal være indvandret til Danmark siden 1870, da dertil endnu kommer saa mange, som svare til det Antal af Fremmede, der i dette Tiaar ere døde. Da der altsaa formentlig er indvandret ca. 11,000 Personer, og der desuagtet savnes ca. 39,500, maa der være udvandret ca. 50,000 Personer i dette Tiaar.

Betragtes herefter Udvandringens Gang i hele Tidsrummet 1820—80, saa vidt den kan belyses dels ved amerikanske Data, dels ved de foranstaaende Beregninger, faa vi følgende Bevægelse fra Tiaar til Tiaar:

	Sandsynligt Antal Bortvandrede til alle Lande	Konstateret Antal Udvandrere til andre Verdensdele
	Ialt	Ialt
1820—30	—	189
1831—40	—	1,063
1841—50	—	539
1851—60	ca. 6,000	3,749
1861—70	ca. 20,000	17,885
1871—80	ca. 50,000	ca. 39,500

Ifølge de amerikanske Lister oversteg de egentlige Udvandrerens Tal indtil 1850 kun i 6 Aar 100 og naaede kun én Gang over 400 (1833: 173, 1836: 416, 1837: 109, 1840: 152, 1846: 114, 1848: 210). Selv i Aarene umiddelbart efter Guldlejernes Opdagelse i Californien vides kun yderst Faa at være udvandrede til Amerika (1849—53 tilsammen kun 77 eller i Gjennemsnit 15—16 om Aaret). Derimod tiltog Udvandringen pludselig fra 1854 ret betydeligt, formodentlig paa Grund af Mormonismens Optræden her i Landet, som det vil ses af følgende Tal, hentede fra de amerikanske Indvandningslister:

1854 — 691	1858 — 232
1855 — 528	1859 — 499
1856 — 173	1860 — 542
1857 — 1035	
	1854-60: 3700

Der udvandrede i disse 7 Aar dobbelt saa mange, som der var udvandret i de foregaaende 33 Aar. Endnu i 1861 holdt Tallet sig dog paa Hundreder — men fra 1862 begynder Udvandringen i større Stil, saa at der derefter kun i ét Aar (Krigsaaret 1864) udvandrede mindre end 1000 Personer. I de to Tiaar 1861—80 har derefter Udvandringen — indtil 1870 incl. til Amerika efter amerikanske Angivelser, fra 1871 den samlede Udvandring til fremmede Verdensdele efter dansk Opgjørelse — beløbet sig til:

1861	234	1871	3906
1862	1658	1872	6893
1863	1492	1873	7200
1864	712	1874	3322
1865	1149	1875	3202
1866	1862	1876	1581
1867	1436	1877	1877
1868	2019	1878	2972
1869	4282 (4359)	1879	3068
1870	3041 (3525)	1880	5403
	17,885		39,424

Af de i () ved Aarene 1869—70 tilføjede Angivelser af Udvandretallet efter dansk Opgjørelse ses, at de amerikanske Opgivelser, som det var at vente, ikke angive det fulde Antal af Udvandrere fra Danmark. Efter de danske Meddelelsers Beskaffenhed lader det sig ikke oplyse, hvor mange af de for Aarene 1871 --80 opførte Udvandrere der ere gaaede til Amerika, idet Sondringen

efter Bestemmelsessted omfatter alle — ogsaa fremmede — Udvandrere fra Kjøbenhavn.

Den betydelige Stigning i Aarene 1868—69 — i hvilke Aar ogsaa Uvandringen fra Sverige og Norge naaer et foreløbigt Maximum — har vistnok havt sin Grund i disse Aars økonomiske Vanskeligheder her hjemme, der ogsaa paa anden Maade give sig tilkjende. Derimod falder den særdeles betydelige Stigning i Aarene 1872—73 — i hvilket sidste Aar Uvandringen var lige saa stor som i de 40 Aar 1820—60 — sammen med et stærkt økonomisk Opsving her hjemme. Det store »Krach« i Amerika 1873 bringer imidlertid strax Uvandringen ned til mindre end det Halve, og efterhaanden som Forholdene forværres, aftager den yderligere, samtidig med at Forholdene ogsaa her hjemme blive økonomisk vanskelige. Mod Slutningen af 70'erne finder en ny stærk Opgang Sted, der endog vinder i Styrke i de følgende Aar, idet Udvandrerne Tal var:

1881	—	7,307
1882	—	10,401

Selv i disse Aar gaaer dog Uvandringen ikke op til det Halve af Fødselsoverskudet, medens den i Sverige i Aarene 1867—68 mere end opslugte dette, saa at Befolkningen i Løbet af disse tre Aar aftog, og i Norge til samme Tid bragte Tilvæksten ned til et Minimum (1869 var Fødselsoverskudet 19,924 — Antallet af Udvandrere 18,070).

Betydelig som Uvandringen fra Danmark har været i de senere Aar, vil dog en Sammenligning med Uvandringen fra Norge — der jo paa det Nærmeste

Udvandring fra de skandinaviske Lande 1865—82.

	Danmark		Norge		Sverige	
	Fødselsoverskud	Udvandrere Ialt	Fødselsoverskud	Udvandrere Ialt	Fødselsoverskud	Udvandrere Ialt
1865—69	90,535	ca. 12,600	c. 110,800	c. 63,500	208,198	89,319
1870—74	103,991	24,372	112,555	55,932	254,464	64,463
1875—79	120,209	12,700	134,905	24,080	267,313	53,424
1865—79 ialt:	314,735	49,672	358,260	143,512	729,975	207,206
1880	—	5,403	28,330	20,212	51,509	42,109
1881	..	7,307	—	26,022	52,004	45,992
1882	—	10,401	—	—	—	—

aarl. i p. M. af
M.-Folketallet

aarl. i p. M. af
M.-Folketallet

aarl. i p. M. af
Middel-Folketal.

4,34

3,02

2,39

7,43

6,33

2,59

1,45

2,67

1,32

1,81

2,7

3,6

5,2

3,20

9,2

10,0

5,32

10,5

13,5

har samme Indbyggertal — og Sverige vise, at den forholdsvis ikke har havt noget stort Omfang — navnlig ikke saa stort, at det har kunnet formindske Tilvæksten i nogen følelig Grad.

Det ses af Tabellen S. 419, hvor langt betydeligere Udvandringen fra Norge og Sverige har været; medens den i Danmark i 1865—79 har bortført 15,8 pCt. af Fødselsoverskudet, har den i Norge bortført 40 pCt. deraf og i Sverige 28,4 pCt. Det maa herved endnu bemærkes, at Udvandringen fra Sverige synes at have været noget større end her angivet; thi Tilvæksten har i Aarene 1865—79 kun været ca. 508,000, medens den efter de her anførte Tal skulde være 522,000, og for Aaret 1880, som her udviser en Tilvæxt af 9,400, udvise Tællingslisterne en Formindskelse af ca. 13,200. Og dog omfatter Angivelsen af Udvandrerne Tal for Sveriges Vedkommende ogsaa dem, der udvandre til Danmark, Norge og Tydskland. For Norges Vedkommende har der derimod været nogen Indvandring, idet Tilvæksten i 1866—80 har været ca. 12,000 større, end den efter Differentsten imellem Fødselsoverskud og Udvandrede skulde være. For Danmarks Vedkommende er det foran paavist, at for saa vidt der tør antages at være udvandret en Del flere, end der er konstateret, saa er dette Overskud paa det Nærmeste — og endog mere — opvejet af Indvandring, saa at den virkelige Tilvæxt paa det Nærmeste svarer til Fødselsoverskudet ÷ det opgivne Antal Udvandrere; dette var nemlig 1865—79 ca. 265,000, medens den virkelige Tilvæxt i samme Tidsrum var ca. 270,000.

Den siden 1869 tilvejebragte Udvandringsstatistik giver kun meget faa og summariske Oplysninger om

Udvandrerne, idet disse ikke engang ere sondrede i Aldersklasser, men kun i Mænd, Kvinder og Børn under 12 Aar. Antallet af de med Udvandringskontrakt forsynede Personer fordeler sig saaledes:

Mænd	Kvinder	Børn	Tils.
1869-72: 9993 ♂: 53,5 %	4793 ♀: 25,7 %	3897 ♂: 20,8 %	18,683=100
1873-77: 7314 ♂: 49,1 %	4339 ♀: 29,2 %	3225 ♂: 21,7 %	14,878=100
1878-82: 13990 ♂: 51,5 %	7239 ♀: 26,6 %	5977 ♂: 21,9 %	27,206=100
1869-82: 31,297	16,371	13,099	60,767

Det ses heraf, at der udvandrer næsten dobbelt saa mange Mænd som Kvinder, og at Børnenes Antal kun er lidet mindre end disses. Forholdet er temmelig konstant igjennem det hele Tidsrum. Af Udvandrerne havde i Alt 7940 eller 13 pCt. hjemme i Kjøbenhavn, saa at Udvandringen altsaa er forholdsvis lidt stærkere herfra end fra det øvrige Land.

Foruden de med Udvandringskontrakt forsynede Personer, der befordres ved herværende Agenter, findes siden 1875 særlig Angivelse af de Mormoner, der i større Selskaber ere afgaaede herfra til England for derfra at befordres til Utah. Antallet af disse har været:

	Mænd	Kvinder	Børn	Ialt
1875-78:	462 ♂: 28,3 %	562 ♀: 34,4 %	609 ♂: 37,3 %	1633 = 100
1879-82:	388 ♂: 25,8 %	545 ♀: 36,3 %	569 ♂: 37,9 %	1502 = 100

Forholdet er her endel forskjelligt fra det, der fremtræder for de øvrige Udvandrerens Vedkommende: her er flest Børn, dernæst Kvinder, færrest Mænd. Antallet har holdt sig temmelig konstant igjennem det hele Tidsrum, ca. 400 om Aaret.

Medens der i Aarene 1875—78 ikke fandt nogen direkte Befordring af Udvandrere herfra til Amerika

Sted, fandtes saadan Befordring baade før 1875 — ved fremmede Skibe — og efter 1878. Den sidste Befordring ved danske Skibe er stegen betydelig (1879: 68, 1880: 1321, 1881: 2698 og 1882: 5062), dog var det endnu i 1881—82 kun henholdsvis ca. 23 og 37 pCt. af alle de over Kjøbenhavn befordrede Udvandrere, der gik direkte herfra til Amerika.

Hvad Indvandringen til Danmark angaar, da kommer den fornemmelig fra Sverige og Sønderjylland; dog har Indvandringen fra sidstnævnte Land i Treaaret 1870—80 kun været ringe, medens det fornemmelig er fra Sverige, at det stigende Antal af Fremmede hidrører, som det vil ses af følgende Sammenstilling: Af Personer, fødte udenfor det egentlige Danmark, fandtes her i hvert af efternævnte Aar følgende Antal: fødte i

	1850	1870	1880	Tilvæxt 1870—80
Sønderjylland	12,388	20,830	22,007	1,177
Sverige	} 7,879	15,388	24,148	8,760
Norge		2,936	2,823	÷ 113
Holstein og Lauenburg		3,199	5,562	} 11,145
Det øvrige Tyskland	3,995	5,453		
Andre fremmede Lande	1,169	1,615	1,998	383
	28,630	51,784	62,121	10,337
De danske Bilande	991	1,071	1,081	10

Medens Tilvæksten for 1850—70 i væsentlig Grad skyldes dels Sønderjylland, hvorfra jo Mange efter Krigen 1864 flyttede til Kongeriget, dels Tydskland, incl. Holstein og Lauenburg, hvad der vistnok i alt Fald for en Del hidrørte fra, at der i 1850 paa Grund af Krigsforholdene fandtes færre Tydskere her i Landet end sædvan-

lig, har der fra 1870—80 kun fundet en meget lille, for Tydsklands Vedkommende endog forsvindende, Forøgelse Sted. Derimod har Antallet af Svenskere, der opholde sig her i Landet, i begge Tilfælde været i stærk Tilvæxt, medens Antallet af Norskfødte i det sidste Treaar er aftaget noget. Af de 1998 Personer, der vare fødte i andre Lande end de nævnte, vare 512 fødte udenfor Europa — deraf atter 361 i Amerika, maaske hjemvendte Udvandrerers Hustruer og Børn; 459 vare fødte i Storbritanien og Irland, 386 i Rusland, 182 i Østrig-Ungarn, 138 i Frankrig og 127 i Schweiz. En Del af disse Fremmede vare dog maaske kun Tilrejsende.

Medens saaledes i 1880 ca. 3,2 pCt. af Danmarks Befolkning var født udenfor Landet, udgjorde dog de virkelig fremmede Nationaliteter en langt mindre Del af Befolkningen. At de ca. 28,000 Sønderjyder saa godt som alle ere af dansk Nationalitet, tør vistnok antages, og ligeledes at det Samme gjælder i alt Fald om en Del af de i Holstein og Lauenburg saa vel som i Bilandene Fødte, hvorhos i hvert Fald alle de paa sidstnævnte Sted hjemmehørende Personer jo ikke kunne regnes for Fremmede. Regnes de i Sønderjylland og Bilandene Fødte for Danske, bliver netop 2 pCt. af Befolkningen at anse for Fremmede. Da imidlertid de i Sverige og Norge Fødte tilhøre saa nær beslægtede Nationaliteter, at de her kunne benytte deres eget Sprog, vil Antallet af dem, der virkelig tilhøre en fremmed Nationalitet, næppe overstige 10,000 eller kun udgjøre ca. 5 p. m. (incl. midlertidigt Tilrejsende).

De udenfor Landet fødte Personer ere forholdsvis stærkest repræsenterede i Kjøbenhavn, dernæst i Kjøbstæderne, idet lidt over Halvdelen af dem leve paa disse

Steder (31,627 imod 20,494 i Landdistrikterne). Der fandtes saaledes for hvert 100 Indbyggere i København 7,96, i Kjøbstæderne 4,61, men i Landdistrikterne kun 2,10, der vare fødte udenfor Danmark med tilhørende Bilande. Iøvrigt ere begge Kjøen omtrent lige stærkt repræsenterede (32,596 af Mdkj., 29,525 af Kvkj.) Mandkjønnets Overvægt skyldes særlig Sønderjylland og Tydskland, hvorimod der baade af norsk- og svenskfødte Personer findes flere af Kvinde- end af Mandkjøn, hvad der for Sveriges Vedkommende sikkert skyldes det ret betydelige Antal af svenske Tjenestepiger, som findes her i Landet, medens det for Norges Vedkommende snarest maa antages at hidrøre fra Giftermaal imellem danske Mænd og norske Kvinder.

Den forholdsvis betydelige Tilstedeværelse af Indvandrere i København falder særlig paa de industri-drivende Klasser. Ifølge en paa Mandtalslisterne for København støttet Opgjørelse i Tabelværk til Københavns Statistik Nr. 7 (S. 17—21) er henvend $\frac{1}{8}$ af de industridrivende Hovedpersoner (11,8 pCt. af Mændene, 7 pCt. af Kvinderne) og af Medhjælpere over $\frac{1}{8}$ (13,2 pCt. af Mændene, 12,6 af Kvinderne) fødte i Udlandet; af Syersker vare 8,6 pCt. af kvindeligt Tyende 8,5 pCt. fødte i Udlandet, for den langt overvejende Del i Sverige (i Alt fandtes over 1300 fremmede Tjenestepiger, deraf henvend 1100 fra Sverige). Af samtlige Svenskere i København var 61 pCt. af Mændene Haandværkssvende, 56 pCt. af Kvinderne Tjenestepiger; af samtlige øvrige Udlændinge udgjøre Haandværkssvendene 47 pCt., Tjenestepigerne 46 pCt. (jfr. foran S. 338—42).

Det synes endvidere, som om de fremmede Haandværkssvende særlig tilhøre nogle enkelte Industrigrene;

der fandtes saaledes i Kjøbenhavn blandt samtlige Medhjælpere hos efternævnte Industridrivende:

	Fødte i Sverige	i det øvrige Udland	Ialt
Handskemagere	19,1 pCt.	4,7 pCt.	23,8 pCt.
Skomagere	19,2 -	4,4 -	23,6 -
Skrædere	37,5 -	10,4 -	47,9 -
Andre Industridriv.	4,9 -	4,6 -	9,5 -

Af samtlige 2011 svenske Haandværkssvende i Kjøbenhavn tilhørte netop Halvdelen (1005) de tre førstnævnte Haandværk. I enkelte andre Haandværk ere tyske Medhjælpere forholdsvis hyppige, saaledes hos Bagere, Forgyldere, Korkskjærere, Guldsmede, kirurgiske Instrumentmagere m. Fl. Som Industridrivende, der ligeledes ikke lidet benytte fremmede Medhjælpere, kunne endvidere nævnes Vævere, Tobaks- og Cigarmagere og Skorstensfejere, af hvilke sidste henved $\frac{1}{3}$ ere Udlændinge, fornemmelig Svenskere.

Rettelse: S. 410 L. 1 fra neden: 17,710 læs: 7701.